

המלוה הבא לגבות על ידי שטרות אלו, ולומר לו כי יתכן שהשטר שבכוחו הוא תובעו — פסול הוא. ויפסיד המלוה לגמרי את שני חובותיו.

והמסקנא היא — תיקו!

מתיב רב הונא בר יהודה: באו שני עדים להעיד על החודש.

ואחד מן העדים אומר: ראיתי את הירח גבוה מן הקרקע, בשיפולי הרקיע ב' מרדעות.

[מרדעת, היא מלמד הבקר. והוא מקל ארוך המחודד בראשו והיו מזרזין בו את הבהמות. ולכלי זה היתה מידה קבועה,⁽⁸⁵⁾ ומשום כך העריכו העדים את גובה הלבנה, בכך וכך [מרדעות]

ואחד מן העדים אומר: ראיתי גבוה שלש מרדעות, עדותן קיימת. כיון שטעות כזו,

בין שתי מרדעות לשלש מרדעות, היא טעות קטנה אשר עשויין לטעות בה, ואין כונתם לשקר.

אבל, אם אחד אומר: גבוהה הלבנה ג' מרדעות. ועד אחד אומר גבוהה ה', עדותן בטלה!

שהרי הכחישו זה את זה. ואין סבירות לטעות בהפרש כל כך גדול, ואם כן, ודאי שאחד מהם משקר.

אבל — ומצטרפין כל אחד מהם לעדות אחרת עם עדים אחרים.

ומעתה קשה: מאי לאו, מה שאמרנו שמצטרפין כל אחד מהם לעדות אחרת, מסתמא הכונה היא שמצטרפין אפילו לעדות ממזון. על אף שהכחישו זה את זה.

ואם כן, קשה לדעת רב חסדא הסובר כי כל שהכחישו זה את זה, פסוליין לכל עדויות

אולם כאן ב' מלוים ולוה אחד, הרי שודאי אחד מהם רמאי. ואין כאן תביעת אמת של שניהם כמו אצל פועלים וחנוני. ומדוע לא נאמר

שיהא מונח הממון ביניהם עד שיבוא אליהו?

ותירץ: אמנם אחד מן השטרות פסול. אך אין זה מכריח שמעולם לא היתה כזו הלואה, ויתכן ששניהם הללו לו ורק אחד מהם החתים עדים פסולים. ומשום כך אין ודאות שאחד מהם רמאי ואפשר ששני התביעות אמת. ומעמידין אותם על חזקתן ושניהם נשבעין ונוטליין!

[ועי' בהגהות הגרא"ז מלצר זצ"ל ובקושיתו על הרמב"ן, ולפי דברי הגידולי תרומה — קושיתו מיושבת].

85. עיין במשנה בבא בתרא כז ב.

אולם הרי"ף כתב שדין זה שבגמרא, דומה לדין המשנה לגמרי. ואף כאן נשבעין ונוטליין.

ב. הקשה בגידולי תרומה [שער כ"ט חלק ג' אות ג'] איך ניתן לדמות מקרה זה של שני מלוין ולוה אחד וב' שטרות, לדין חנוני ופועלים.

הרי בחנוני ופועלים אין בעל הבית טוען ברי לאף אחד מהם. לפי שאינו יודע כלום בענין זה. ואילו לכל אחד מהם יש טענה חזקה כלפי בעל הבית. החנוני טוען לו 'אני עשיתי שליחותך ונתתי לפועלין, ומחמת כן חייב אתה לפרוע לי'. ואילו הפועלים טוענים אנו עשינו עבודתך אצלך ועליך מוטל לשלם שכרינו. ואין לנו כל עסק על חנוני זה'. וכיון שלכל אחד מהם יש טענה ותביעה כלפי בעל הבית — שניהם נשבעין ונוטליין.

שבעולם?

והתירוץ: **אמר רבא:** מה שאמרנו כי מצטרפין הם לעדות אחרת, אין הכונה שמצטרפין הם לעדויות אחרות בעולם.

אלא **הוא** ועד **אחר** שלא היה עימו בעדות חודש זו, **מצטרפין לעדות אחרת של ראש חודש זה.**

כלומר, אם בא עד אחר והצטרף לדבריו של אחד מן העדים הללו המכחישים זה את זה, והעיד כמותו, באופן זה נאמן.

כיון דהוי להו תרי, כלומר שני עדים [הראשון שהעיד בתחלה] והשני, [זה שנצטרף עימו עכשיו] וכנגדם חד — העד האחד שהכחישו מקודם. **ואין דבריו של אחד במקום שנים.**

אולם ודאי שאין שני עדים אלו שהכחישו זה את זה, מצטרפין יחד לעדויות אחרות. (86)

שנינו במשנתנו: **אמר בעל הבית לחנוני: תן לי בדינר פירות,** ונתן לו. אמר לו החנוני לבעל הבית: תן לי את הדינר שאתה חייב לי תמורת הפירות.

אמר לו: נתתיו לך! — ישבע בעל הבית שנתן לו את הדינר.

תניא: אמר רבי יהודה: אימתי חייב בעל הבית לישבע שאכן שילם את הדינר,

בזמן שהפירות צבורין ומונחין, ושניהן

עוררין עליהן אודות התשלום.

בעל הבית טוען שכבר שילם, ואילו החנוני טוען שעדיין לא קיבל את התשלום.

אבל, אם כבר הפשילין בעל הבית בקופתו **לאחוריו,** הרי הוא כבר מוחזק בפירות ופטור מן השבועה. ואם רוצה החנוני ליטול ממנו את הדינר הרי ש: **המוציא מחברו עליו הראיה!**

שנינו במשנתנו: **אמר לשולחני: תן לי בדינר מעות ונתן לו.** אמר לו: תן לי את הדינר, אמר לו נתתיו לך, ונתתו באונפלי — ישבע בעל הבית. וכו'.

וקשה, הלוא דין זה מבואר כבר בדברי המשנה לעיל, בבעל הבית שקנה פירות מן החנוני. ומדוע צריכה המשנה להוסיף דוגמא זו של שולחני ובעל הבית?

והתירוץ: **וצריכא!** צריכה המשנה לכפול ולומר דין זה גם בחנוני וגם בשולחני.

משום דאי אשמעינן רק את הא קמייתא, את דינו של החנוני, היינו אומרים כי בהך, רק במקרה זה, קא אמרי רבנן שישבע בעל הבית,

משום דפירי עבידי דמרקבי. [פירות עשוין להירקב בקלות ובמהירות]. וכיון דמרקבי לא משהו ליה. [וכיון שירקבו לא משהו אותם החנוני בידן],

ולפיכך יש לומר שהשליכם החנוני לתוך

לבריות. ואם כן, גם כאן יש לצרפם לעדות אחרת ואפילו של מומן, כיון שעדות שקר על הלבנה, היא בבחינת 'רע לשמים'. ומחמת כן אין

86. הקשה הרע"ק א: הלוא רבא עצמו אמר בסנהדרין כז א ש'רע לשמים', כלומר, שעבר עבירה כלפי שמיא] כשר להעיד, כיון שאינו רע

ושואלת הגמרא: **ממאן**, ממי לא יפרעו היתומים אלא בשבועה?

ודנה הגמרא: **אילימא** אם נאמר שלא יפרעו יתומי המלוה מלוה אלא בשבועה, דבר זה לא יתכן!

משום שאבוהון שקיל בלא שבועה, ואינהו בשבועה?

אלא, הכי קאמר: **וכן היתומים** של המלוה, כאשר באים הם לגבות מן היתומים של הלוה, לא יפרעו אלא בשבועה.

ומהי שבועתך? שלא פקדנו אבינו ששטר זה פרוע הוא. ולפיכך גובים על ידי השטר, כיון שסתם שטר, אינו גבוי.

רב ושמואל, דאמרי תרוייהו: לא שנו דין זה שגובין היתומין מן היתומין בשבועה, אלא כשמת מלוה בחיי לוח. ורק אחר כך מת הלוה.

אבל, כאשר מת הלוה בחיי מלוה, וכבר נתחייב המלוה לבני לוח שבועה שלא פרע מאביהם. [וכדין כל הבא ליפרע מנכסי יתומין שאינו נפרע אלא בשבועה], ואחר כך מת המלוה —

אין בני המלוה גובין בשבועה. ואין אדם מוריש שבועה לבניו! (87)

כליו של קונה עוד לפני ששילם לו, על מנת שיסתיים הענין במהירות ולא יחזור בו מן הקניה.

אבל מעות דלא מרקבי, אימא, היה מקום לומר שמודו ליה רבנן לרבי יהודה הסובר שאין דרכו של השולחני לתת את המעות לפני שמקבל את הדינר.

ואם כך, יהיה פטור בעל הבית משבועה. ולכך נכתב גם דין השולחני, להשמיענו שאף בזה חולקים רבנן על רבי יהודה, וסוברים שעל בעל הבית להישבע.

אולם אם כן, מדוע צריכים אנו את דינו של החנוני?

התירוץ: **ואי איתמר בהא**, אילו היה נאמר רק הדין דשולחני. ולא הדין דחנוני, היינו אומרים שרק **בהא**, בשולחני, קאמר רבי יהודה שפטור הוא משבועה.

אבל בהך, בדין חנוני, אימא מודה להו רבי יהודה לרבנן שחייב בעל הבית בשבועה, כיון שמתמא נתן את הפירות לבעל הבית לפני ששילם לו בעל הבית, משום כך —

צריכא! צריך את שני המקרים והדינים הללו.

שנינו במשנתנו: **כשם שאמרו הפוגמת כתובתה לא תיפרע בלא שבועה וכו', וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה.**

לפוסלם לכל עדות אחרת? וצ"ע.

המלוה מן הלקוחות, בשבועת היורשין! והטעם הוא, משום שבועה זו שנשבעין ללקוחות, לא ירשו מאביהם. שהרי אביהם לא נתחייב שבועה ללקוחות כל עוד לא עמד עימהם בדין. ואף היה בידו לגבות מנכסים בני חורין

87. כתב הרמב"ן, שאף רב ושמואל הסוברים שאין היתומין גובין מן היתומים, מודים הם שאם מכר הלווה את נכסיו ומת — גובין יורשי

לפי, שאינם יכולים לישבע את השבועה שחייב אביהם. כלומר, שלא נפרע מן הלוה.⁽⁸⁸⁾

שלחה לשאלה זו קמיה רבי אלעזר: שבועה זו, מה טיבה?

כלומר, מדוע שיפסידו יתומי המלוה, ולמה

לא נשבעם את שבועת היורשין "שלא פקדנו אבא ששטר זה פרוע" ויטלו בשבועה זו?

שלח להו רבי אלעזר: אכן, יורשין של מלוה — נשבעין שבועת יורשין, ונוטלין מיתומי הלוה!

היתומין — לא ירשו את החוב כלל. שהרי אין הוא ממון אביהם, כל עוד לא נשבע.

ונראה, שנידון זה מבואר בשני פירושי של הגידולי תרומה [שער יד חלק ב אות ג] לדינם של רב ושמואל.

הפירוש הראשון: אין אדם מוריש שבועה לבניו מפני שאין הם יכולין לישבע את השבועה עצמה שהיה אביהם נשבע. ואף שהוריש להם ממון זה, הרי הם אינם יכולים לישבע אלא את השבועה שלא הודיעם אביהם אם החוב נפרע או לא. ואינם יכולים לישבע בודאי שלא נפרע החוב וכפי שהיה אביהם צריך לישבע. וכיון שכך, אינם יכולים לגבות את החוב.

והפירוש השני: אין אדם מוריש שבועה, משום שכל ממון שאין אדם יכול לגבות אלא בשבועה, אינו זוכה בו על שישבע. וכשמת ולא נשבע, אינו יכול להוריש ממון זה לבניו.

ונפקא מינה בזה היא לדברי הראשונים דלעיל. האם כאשר מתו יורשי המלוה, ישבעו יורשי היורשים. ולפי הפירוש הראשון, שהמת מוריש את עצם החוב אך אי אפשר לגבותו ללא שבועה, הרי שאם יכולים יורשיהם של היורשים לישבע שלא פקדנו אבא, [כלומר, אביהם שהוא היורש של המלוה] ישבעו ויטלו את החוב.

אולם לפי הפירוש השני, שאין אדם מוריש לבניו ממון שחייב עליו שבועה, הרי שאם נתחייבו יורשי הלוה בשבועה 'שלא פקדנו אבא' ומתו — אינם מורשים חוב זה ליורשיהם. דכיון שעדיין לא נשבעו היורשים הראשונים, לא

שהיו עדיין ביד הלוה. וכיון שכך, יכולין יורשי המלוה לגבות מנכסים משועבדין שביד הלקוחות — בשבועה.

מה שאין כן בגביה של יתומין מן היתומין, הרי שמיד כאשר מת הלוה, נתחייב המלוה בשבועה לבניו. כיון שאין נפרעין מן היתומין אלא בשבועה. ונתחייב המלוה בשבועה זו, אף אם לא עמד עימם בדין. ומשום כך אין בניו יורשין בשבועה זו.

אולם, אף בגביה מן הלקוחות, הרי שאם הספיק המלוה לעמוד על הלקוחות בדין ונתחייב להם שבועה ומת, ודאי שלפי דברי רב ושמואל אין בניו גובין חוב זה. לפי שאין אדם מוריש שבועה לבניו.

88. א. הראשונים הביאו את דברי הר' אלברצילוני, שכאשר מת מלוה בחיי לווה ואחר כך מת לווה ונתחייבו היתומין בשבועה היורשים 'שלא פקדנו אבא', [ראה לקמן בגמרא] ולא הספיקו לישבע שבועה זו ומתו, אין בניהם של היתומין נשבעים, והפסידו את החוב!

ב. והנה, בדינם של רב ושמואל שאין אדם מוריש שבועה לבניו, יש לעיין: האם יורשים בניו את עיקר החוב, אך כיון שאין הם יכולין לישבע את השבועה שנתחייב בה אביהם — הרי שמועדים הם מלגבות חוב זה.

או, דכיון שאין אביהם היה גובה חוב זה אלא בשבועה, וכל עוד לא נשבע הרי שלא זכה כלל בחוב, וכאילו מופקע החוב ממנו, ממילא

המלוה, **נשבעין שבועת יורשין** שלא פקדנו אבא — ונוטלין!

כיון שעדיין לא חל חיוב שבועה על אביהם. ואם כן, אין הם יורשים ממנו ממון שחייב עליו שבועה.

מתקיף לה רב נחמן: **אטו בי דינא קא מחייבי ליה שבועה?** [האם בית דין מחייבים את המלוה לישבע ליתומי הלוה, על מנת ליטול?]

הלוא מעידינא [מעט] דשכיב [שמת] הלוה, איחייב ליה מלוה, לבני לוח שבועה. ואין צורך בפסק בית דין על מנת לחייבו שבועה. ומרגע זה שמת הלוה, אינו יכול לפרוע מן היורשים אלא בשבועה? (89)

אלא אמר רב נחמן: **אי איתא לדרב ודשמואל — איתא!** ואין היורשים גובים בשבועה בין אם עמד אביהם בדין ובין אם לאו.

ואי ליתא לדינא דרב ושמואל — ליתא! (90)

והנה, לא משמע בדברי רב נחמן האם

וחולק רבי אלעזר על רב ושמואל וסובר שאכן יורשים היתומים חוב אביהם, אף שצריכים הם לישבע עליו!

תזרו ושלחוה לשאלה זו **בימי רבי אמי**, אמר רבי אמי כולי האי טרחו שלחי לה ואזלי לבעיה זו!

הרי שאי אשכחינן בה טעמא, מי לא שלחינן להו?

אלא אמר רבי אמי: הואיל ואתא לידן הואיל והגיעה לידינו השאלה בדין זה של שבועת היורשין, **נימא בה מילתא:**

אם לאחר שמת הלוה, עמד המלוה בדין ותבע את יתומי הלוה. וחייבוהו בית דין שבועה כדין הבא ליפרע מן היורשין, ומת המלוה.

הרי שכבר נתחייב מלוה לבני לוח שבועה בבית דין, ואין אדם מוריש ממון שיש בו חיוב שבועה לבניו.

אבל, אם לא עמד המלוה ולא תבע את יתומי הלוה בדין, ומת, הרי שהיורשין של

זכו בחוב זה. ואינם מורישים אותו.

ובהערות לספר התרומות, ביאר לפי פירושו השני של בעה"ת, את לשון הטור חו"מ סימן ק"ח 'ואין אדם מוריש לבניו ממון שאינו יכול לגבותו אלא בשבועה'. ומבואר שאינו מוריש את עצם ממון החוב. והיינו, דכיון שלא גבה האב את החוב ולא נשבע עליו, אינו מוריש לבניו חוב זה כלל.

וכן מדוקדק מלשון רש"י לעיל מז א ד"ה ואין אדם מוריש — לבניו ממון שהוא חייב עליו שבועה, עכ"ל. ומשמע, דכיון שמחויב על ממון זה שבועה — אינו מורישו כלל!

89. ביאר הריטב"א, שדוקא לגבי דינם של היתומין, חולק ומקשה רב נחמן את קושיתו. אולם לגבי גביה מן הלקוחות, מודה שאין המלוה נחשב מחויב שבועה. אלא כאשר עמד עימהם בדין!

90. ומבואר שבכל ענין בין אם עמד אביהם בדין ובין אם לאו — אינם נשבעין ונוטלין. ובשיעורי ר' אלחנן בבא בתרא סימן מ"ג, הקשה, שהרי יסוד הדין שאין נפרעין מן היתומין אלא בשבועה, הוא מחמת שחוששין אנו לפירעון. וכדי לסלק חשש זה — מתחייב

הלכה כרב ושמואל או לא.

ומוכיחה מכך הגמרא: **אלמא מספקא ליה**, ספק הוא לרב נחמן, הלכה כמי.

ואם כן קשה: **והאמר רב יוסף בר מניומי: עבד רב נחמן עובדא** כאשר היו שני הצדדין, התובע והנתבע חשודין על השבועה, ושניהם אינם יכולין לישבע, פסק רב נחמן — **יחלוקו!**

ואם כן גם ביתומין הבאים לגבות מן היתומין ששניהם אינם יכולין לישבע, הרי שלדברי רב נחמן, יש לפסוק יחלוקו, ודלא כרב ושמואל. ומדוע מסתפק רב נחמן אם הלכה כמותם או לא?

והתירוץ: רב נחמן **לדבריו דרבי מאיר** שאמר במשנתנו שחזרה שבועה למקומה **קאמר**, דאי איתא כרב ושמואל איתא ואי ליתא — ליתא.

ואכן בדעת רבי מאיר, יש להסתפק כפי שנסתפק רב נחמן. אם הלכה כרב ושמואל שחזרה שבועה למקומה ואינו גובה כלל, או שהדין אינו כדברי רב ושמואל, אלא חזרה שבועה למחויב לה. ומתוך שאינו יכול לישבע — משלם.

אולם: **וליה**, לרב נחמן עצמו — **לא סבירא** ליה כרבי מאיר. אלא הוא סובר כדברי רבי יוסי במשנתנו, והדין הוא שאם אינם יכולים לישבע — יחלוקו!

ומשום כך, עבד רב נחמן עובדא — דיחלוקו!

מתניב רב אושעיא: אלמנה שלא גבתה את כתובתה לאחר מות בעלה, וחזרה לבית אביה בלא שדרשה מזונות מן היתומין, ובסוף **מתה** מבלי שתגבה את כתבתה,

המלוה שבועה.

ואם כן קשה, מה החילוק בין אם מת לזה בחיי מלוה, או שמת מלוה בחיי לזה ואחר כך מת הלזה. הלוא אם חוששין לפירעון, מה איכפת לנו מי מת קודם, ויהיה הדין שבכל מקרה שהלוה מת — לא יגבו מבניו, אלא בשבועה?

וביאר הג"ר אלחנן, ששבועה זו שחייב בה המלוה אינה רק משום שחוששין לפירעון. דהא אין חשש אמיתי על כל אחד ואחד מן הלווים, שמא כבר פרע ותיבעת המלוה שקר היא. שהרי מדובר כאשר השטר עודנו ביד המלוה, אולם כיון שקיימת איזו מציאות בעולם שיש הפורעים אף בלא נטילת השטר, תיקנו חז"ל ליתומים שלא יפסידו בשום אופן, ולא יגבו מהם אלא בשבועה.

נמצא, שיסוד שבועה זו, אינו מחמת חשש פירעון בלבד. אלא מחמת תקנת חכמים שתיקנו ליתומים, שלא יהיה פירעון אלא בשבועה. ותקנה זו חלה על כל אחד כפי מה שהוא. כלומר, כאשר מת בחיי מלוה, הרי שהתקנה מחייבת את המלוה לישבע ולסלק כל חשש שכבר נפרע. ואם מת המלוה, אין היורשין נשבעין כיון שאינם יכולים לישבע את השבועה שנתחייב בה אביהם על ידי התקנה. ואין בכח שבועתם לסלק את החשש שמא נפרע אביהם. אולם, כאשר מת המלוה בחיי לזה, ועדיין לא חלה תקנת היתומים, ואחר כך מת לזה, חלה התקנה על יורשי המלוה. וישבעו שהם לא יודעים אם היה פירעון. וכל זה מתקנת היתומים ולא מחשש גרידא. ולכן, מחויב כל אחד כפי מה שחלה התקנה עליו.

הדין הוא שיורשיה של אותה אלמנה, מזכירין ותובעין וגובין את כתובתה מיורשי הבעל, עד עשרים וחמש שנים מפטירת הבעל.⁽⁹¹⁾

ואם כן, מוכח שגובין היתומין את הכתובה מיורשי הבעל. והרי אלמנה זו אם היתה בחיים לא היתה גובה אלא בשבועה כדין כל הבא לגבות מן היתומין.

ואם כן, יורשיה יגבו אף הם בשבועה. ומוכח שמוריש אדם שבועה לבניו, ודלא כרב ושמואל?

והתירוק: **הכא במאי עסקינן? שכבר נשבעה האלמנה ליתומים — ומתה לאחר שנשבעה.** וכאשר באים יורשיה לגבות, אינם צריכים להישבע. כיון שגובין מכח שבועת אמם.⁽⁹²⁾

[ומביאה הגמרא להכיח מכמה מקומות דלא כרב ושמואל:]

תא שמע: נשא אדם אשה ראשונה ומתה.

נשא אשה שניה ומת הוא. וכעת אשתו השניה רוצה לגבות כתובתה, ויורשי אשתו הראשונה רוצים ליטול את הירושה.

הדין הוא שהאשה השניה ו[אן] יורשיה קודמין ליורשי הראשונה. כיון שיורשי השניה באים לגביית הכתובה. ויש להקדים את תשלום חוב הכתובה לחלוקת הירושה.

וקשה, מדוע גובין יורשי האשה השניה את הכתובה, והלוא אמם התחייבה שבועה ליורשי הראשונה ואין אדם מוריש שבועה לבניו?

והתירוק: **הכי נמו, גם כאן מדובר שנשבעה כבר האשה, ומתה לאחר שנשבעה.** וכעת גובין היתומים בכח שבועת אמם.

תא שמע: מי שכתב לאשתו: נדר ושבועה אין לי עליך ועל יורשיך⁽⁹³⁾ — אינו יכול להשביעה, לא אותה ולא את יורשיה. ונוטלין את מה שתובעין, אף בלא שבועה.

91. כך היא תקנת חכמים. משום שלאחר עשרים וחמש שנים אם לא גבתה כתובתה, הרי היא מוחלת עליה.

92. הרי"ף, [הובא בריטב"א כאן, וכן דעת הרשב"א בתשובות המיוחסות סימן ק"ז והר"ן בכתובות נו א] הוכיחו מכאן, שעל אף שמבואר בכתובות נד א שהתובעת כתובתה מפסידה המזונות, מכל מקום יכולה לישבע שעדיין לא קיבלה כתובתה, ואף לא תובעת אותה כעת, ואינה מפסידה מזונותיה. ואף יורשיה יכולים לגבות כתובתה לאחר מותה!

והוכיח כן מדברי הגמרא שהעמידה שהאלמנה נשבעה ומתה. ולכאורה, אוקימתא

זו תמוהה. וכי יתכן שתישבע האלמנה על כתובתה, תפסיד מזונותיה, ולאחר כ"ה שנה נאמר שמחלה עליהן בסתם, [כמבואר בגמרא שלאחר כ"ה שנה אם לא תבעה כתובתה, מסתמא מחלה עליה]. אף שלא קיבלה מזונות? ומוכח, שאף שנשבעה, אינה מפסידה מזונותיה. ומשום כך, כיון שכדאי הוא לה לקבל מזונות, ניתן לומר שמחלה על כתובתה לאחר כ"ה שנים.

93. בכתובות פז א מבואר מאיזה שבועות, פטר הבעל את אשתו.

א. אם היתה האשה אפורופסית על נכסיו וצריכה להישבע שלא מעלה בהם.

ב. אם פוגמת כתובתה ורוצה לתבוע את

אבל אם מת, הרי יורשיו משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאין ברשותה.

[כלומר, שקנו ממנה את כתובתה וגובין אותה לעצמם]. וכל אלו נשבעין ליורשין כיון שרק הוא פטרם משבועה אך לא יורשיו.

וממה שכתוב כי יורשיו משביעין את יורשיה על מנת שיוכלו יורשיה ליטול כתובתה, מוכח שאדם מוריש שבועה לבניו. ודלא כרב ושמואל? (94)

והתירוק: אמר רב שמעיה — לצדדין קתני: כלומר, הדין שיוורשיו משביעין אינו נאמר על כל דברי הברייתא. אלא כך:

יורשיו משביעין אותה עצמה — באלמנה, כאשר באה היא לגבות את הכתובה מן היתומין, ושבועה זו נאמרה רק עליה. אולם אם היא עצמה מתה, אין יורשיה יכולים לישבע ליורשיו וליטול כתובת אמם!

ואת יורשיה — בגרושה. כלומר, השבועה המתייחסת בברייתא ליורשיה, נאמרה רק כאשר התחייב לה את כתובתה על ידי שגירשה בחייו.

ואם כן, יכלה ליטול את הכתובה אף בלא שבועה. ומדובר כאשר מתה היא לפניו, וירשו בניה את ממון הכתובה בלא שיהיה עליו חיוב שבועה. ונשבעין יורשיה ליורשיו, מדין כל הבא ליפרע מנכסי יתומין, לא יפרע אלא בשבועה. אך אין זה חיוב שבועה שירשו מאמם!

מתלב רב נתן בר הושעיא: מבואר בברייתא: יפה כח הבן מוכח האב. כיון ב-ממ שהבן גובה מיורשי הלוה בין בשבועה [שבועת היורשין] ובין שלא בשבועה, כאשר היו עדים שאמר האב בשעת מיתתו ששטר זה אינו פרוע.

ואילו האב אינו גובה — מיתומי הלוה, אלא בשבועה!

ומדייק רב נתן בר הושעיא: היכי דמי שהאב אינו גובה אלא בשבועה. — כגון, דמת לוח בחיי מלוה, והתחייב האב שבועה ליורשין כדין הבא ליפרע מנכסי יתומין.

וקתני במימרא שהביא רב נתן בר הושעיא: שהבן גובה מיתומי הלוה בין בשבועה ובין שלא בשבועה.

ועל כרחך שבשבועה — היינו שבועת יורשין, וכן כאשר גובה שלא בשבועה — הרי זה כדברי רבי שמעון בן גמליאל!

שאמר רבי שמעון בן גמליאל במשנתנו, שאם יש עדים שאמר האב בשעת מיתתו ששטר זה אינו פרוע — פטורין משבועה.

ומוכח בכל זה, שאדם מוריש שבועה לבניו. שהרי במקום שגובה האב בשבועה, גם הבן גובה בשבועה!

והתירוק: אמר רב יוסף: הא מני, מימרא זו שהביא רב נתן בר הושעיא — בית שמאי היא!

94. ועל הוכחה זו אי אפשר לתרץ שמדובר שכבר נשבעה האם לפני מותה, וכפי שהעמידה

השאר, צריכה להישבע. ומשבועות אלו — פטרה בעלה.